

Ulica Królewska, 1944
- dioráma 1/35 -



1944 augusztus elsején Varsóban kitör a lengyel Honi Hadsereg, az Armia Krajowa felkelése a német megszálló hatalom ellen. Amikor az 1. Belorusz Front páncélos hadosztály Varsó külvárosaihoz közeledik a német közigazgatás tisztviselői elhagyják a várost. A lengyel Honi Hadsereg érkezettnek látja az időt, hogy saját erőből, bízva a megérkező szovjet csapatok közelségében, felszabadítsa a lengyel haza fővárosát, Varsót. Ezzel akarták megakadályozni, hogy Sztálin a Vörös Hadsereg Varsóba történő bevonulása után a Moszkva-barát Lublini Bizottságot helyezze kormányra és ez által területi igényét érvényesítse Lengyelországgal szemben. A felkelés a túlerővel szemben, szovjet segítség nélkül elbukik. A német csapatok előretörnek, sorra foglalják vissza a külváros negyedeit. Végül a lengyel Honi Hadsereg, amikor már csak pár utcát tudott tartani, feladta a harcot.

A dioráma fő témája a német csapatok előrenyomulásának egy epizódja. Igen sajnálom, hogy megfelelő makettező anyag hiányában a lengyel Honi Hadsereg hősi alakjait nem jeleníthettem meg a diorámán. A harcokban a német hadvezetés bevetette a Borgward IV Sdkfz. 301 több példányát is. A páncélost támogató és fedezékében előrenyomuló gyalogsági csapattest a Królewska utcán halad előre. Ezt a pillanatot rögzítettem, ez adta a dioráma címét is.

2004 tavaszán megkezdtem a munkálatokat. Első lépésként az utcaképen meditéltam. Elképzeltem egy korabeli utcát, földszinti üzlethelyiségekkel, leomlott emeleti lakrészekkel, füsttel, korommal. Ez után körülnéztem az "anyagraktárban" és a grandiózus elképzelést bizony meg kellett nyírítani. Az adott jármű, illetve katonalakok jórészt elvesztek volna egy emeletes épület előtt, azonkívül egy nagyobb épület rengeteg anyagot felemésztett volna. Így egy jóval szerényebb célt tűztem magam elé. Egy utca sarkán, nevezetesen a Królewska utca sarkán álló ház elé képzeltem el

egy újabb jelenetet. Nekiláttam megvalósítani. Segítségül hívtam az apámat, aki építész. Az épület terveit ő készítette és az építésben is részt vállalt.



Az építkezéshez szükség van alapanyagokra. Elkezdődik hát a téglavetés, cserépnomás, kockakő faragás. A felhasznált anyagok a művészellátó boltban, a Maros partján és a városszéli erdőben kaphatók. Modelezőagyag, szürke homok, mész, teakeverő falpálcikák, iskolai kréta, gipszkarton lap, rézhuzalok és rézlemez, garázs tetejéről ledobott alumínium szigetelés, erdőben gyűjtött gyökér, fogpiszkálók és egyéb limlom.

A diorama alapjául egy szemétdombon talált ☺ gipszkarton darab szolgál. A cserepek, téglák és kockakövek modelezőagyagból készülnek. Egy üveglapon alakítom ki a kívánt formákat majd a napon szárítom. A ház homlokzatát és oldalfalait gipszből öntöm ki, gondosan kihagyva az ablaknyílások helyét. A gipszönvényt a híg gipsz öntésének pillanatában kóccal és cérnával "vasalom" meg. Így készül a vasbeton mintájára a cérnagipsz ☺. Ugyanígy készül a kerítés és kapu oszlopa is. Az ablakkeretek és párkányok metszett krétehasábokból készülnek. Az iskolai krétából kimetszett darabokat egy apró, réz profilkéssel áthúztam, ettől alakult ki a szabályos formájuk. Az ereszprofil ugyanígy készült, egy bonyolultabb mintázatú profilkéssel áthúzva. A falakat homok, mész és víz keverékéből készített vakolattal borítom, ezt száradás előtt a vakolókanállal még szabályos sávokra osztom. A lábamat ugyanígy alakítom ki, csak itt a beosztás után még tüvel is megszurkálom a felületet, hogy a jellegzetes hamis kő hatást elérjem.

Az utcára kockakő kerül. Az előre kiöntött darabokat szemenként ragasztom fel a gipszkarton alapra. Egy kisebb szakaszt száradás után rögtön ki is festek és a fugákba homokot szórok. Tetszik a hatás, így aztán folytatom a rabszolgamunkát ☺. Amíg a kockakő szárad kifaragom és kifestem a kapu illetve a kerítés oszlopát.



Külön munkafázis a fa ablaktokok elkészítése. A deszkákat összecsapozom, csiszolom majd a kész tokokat kívül rozsdabarnára, belül fehérre festem. Ez után beillesztem őket a homlokzatban kihagyott nyílásokba és gipsszel tömítem a hézagokat. Elkészítem az előszoba ajtót is. A fa ajtótokot szintén összecsapozom majd a válaszfalba ragasztom, gipszel tömítem. Az ajtótestet furnírlémezből és vékonyra csiszolt falécekből róvom össze.

A falak lerombolása kész idegmunka. Hol üssem, hol törjem, hogy jó legyen, mekkorát csapjak rá, hogy ne omoljon porrá az egész. A kalapácsot hol felragadom, hogy meg leteszem, nem tudom rászálni magam. Végül mégis odacsapok, lesz ami lesz. És lőn. A törésfelületeket megfaragom és megfestem, a lehullott vakolatdarabokat gondosan meggyűjtöm, jó lesz később törmelék gyanánt.

A járda anyaga aszfaltot utánoz. Összetétele homok, mész, csemperagasztó, víz és apró kavicsok. A masszát a járdának kihagyott helyre simítom. Aggódva várom, hogy megszáradjon, nem vagyok benne biztos, hogy jó lesz a végeredmény.

Közben a szobák falát korhú, papír tapétával kitapétázom, majd nekilátok a szobák padlózatának elkészítéséhez. A vékony párnafákra (ezek fekszenek a kavicságyon) a teakeverő falécecskékből kiszabott, csiszolt "deszkákat" fektetek.



Időközben megszárad az “aszfalt” és megnyugszom. A színe és az összetétele éppen megfelelő lett. Azon nyomban terepszemlét tartok a város utcáin, hadd lássam mennyire töredezett a járdák felülete. Nem is kellett messzire menjek ☺. Ezt igyekszem leutánozni, amint a képen is látható. Karcolótűvel repedéseket imitálok, helyenként felfeszegetem a felületét is.

Ezek után a ház tetejére felkerül a tetőszerkezet, kialakul a padlástér. Párhuzamosan dolgozom a kilincseken és az ajtó zárszerkezetén. Az elkészítés óta eltelt hetek alatt jól átszáradt cserepeket óvatosan felragasztom az összeácsolt tetőszerkezetet borító cseréptartó lécekre. A padlásteret hátulról mutató képen jól látszanak ezek a vékony lécecskék és a földemet borító agyagréteg is. A kupás-cserepeket is felragasztom a tető élére.

A vas bejárati kapu kerete négyzetes keresztmetszetűre kalapált rézhuzalból készült, a sarkain forrasztással. Az átkötőpántokat vékony rézfóliából szabom ki. Ugyanebből a rézfóliából apró karikákat formálok, ezekből lesznek a díszítőelemek. A kaput zöld olajfestékkel festem át.

Aztán kezdetét veszi az építés leghosszadalmasabb műveletsora: az ablakrámák legyártása (külső és belső rámak), ezekhez megannyi esztergált sarok, zárókalantyú és sarokpánt szükséges. A kész ablakrámákba műanyag fóliát ragasztok, majd gipszel tömítem az “üvegtáblák” és a keret közötti réseket. Az ablakok közelképe jól szemlélteti a kidolgozott részletek sokaságát. A leomlott falrésznel külön gondot fordítok a tok és a rámak fokozott elnyűvésére ☺ Még öngyújtóból csiholt lánggal is megperzselem ezt a részt. Szinte felüdülésnek hat a rengeteg ablak és vasazás elkészítése után a kerítés összeállítása meg a kapu beillesztése a két oszlop közé. Az alig féltényérnyi udvardarabra fű, ágak és egy vékonyka fa kerül.

Az utcát borító törmelék és por minden darabját kénytelen vagyok leragasztani. A nagyobb darbokat pillanatragasztóval rögzítem, a kisebbeket matt lakkba szórom. Amíg alaposan kiszárad minden, egyetlen éjjel legyártom a szoba bútorzatát ☺. Egy fiókos komódot, egy kerekasztalt és egy fotelt. Ehhez később hozzáadok egy képet a falra (szeggel felszögezve – korabeli lengyel tiszt a lányával) majd az előszobába egy kisasztalt és egy fogast (szintén korabeli fénykép alapján). Legvégül a csillár kerül a helyére. Ennek darabjait hengeres fogpiszkálóból esztergálok. A csillár karjaira pitykéket ragasztottam üvegtányér gyanánt, majd egy apró rézdrótból csavart menetes test tetejére, egyetlen átlátszó gyöngyszemből körtét fabrikáltam.

Az utcai világítás megté-
pázott oszlopát, összetört körtéjét,
leszakadt drótjait egy külön
“műtőasztalon” dolgozom egybe.
Ennek anyaga fa és alumínium





fólia valamit rádió feritantennájáról letekert cérnabevonatú drót (korabeli vezetékek imitációjához).

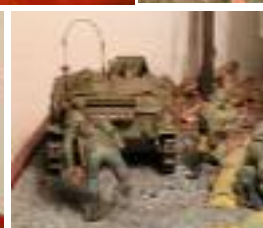
A diorámához választott figurák egy része Academy, más része Dragon gyártmányú (meg is látszik a különbség). De mindet kedvelem és nagy odafigyeléssel igyekszem életre kelteni őket. Lassan kialakulnak az arcok, majd a ruhák. A festékrétegek száradása közben elkészítem a hadifelszerelést is. Az ételhordóknak drót füleket hajlítok mert az ide kiöntött műanyag inkább emlékeztet sorjára mintsem kannafültre.

A kész katonákról fényképeket készítek. Különös figyelmet szenteltem a géppuskafészek és a géppuska kialakításának. Az eredeti géppuskáról készült fényképek alapján építem újra az állványt. Az Academy megközelítés igen gyenge, több lényeges elem hiányzik, vagy rossz helyen van (célzóberendezés, irányzékállító, célgömb, szíjak stb.)! Az állvány hátán szállítható, az első lábán látható párnázott lapkák feküdtek a katona hátára. Az oldallábakhoz csatlakozó szíjjal lehetett az állványt a hátán rögzíteni.

Miután minden figura elkészült, az egyes darabokat, valamint az írás első részében bemutatott Borgward IV Sdkfz. 301-t az úttest köveihez ragasztom. Ekkor veszem észre, hogy a jármű orrára és fenekére elfelejtettem felfűjni a számokat és a jelölést. Bűvészmutatványokat végezve, helyben kijavítom a hibát ☺, közben az utcakövek közeiből a "felesleges" homokot maradéktalanul kifűjom. Ezt később vissza kell pótoljam.

És innen már nincs megállás. Az álmkép valósággá vált. Túlságosan is valóságossá ahhoz, hogy bármi is eltérítsen a befejezéstől. **2005** tavasza van. Mindent beborít a törmelék, a por, mindent betölt a zaj és a jármű fedezékében támadásba lendülnek a katonák.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket. A dioráma építéséről és építőjéről még több részletet megtudhatnak ha ellátogatnak a www.csgeza.home-page.org webcímre. További jó makettezést kívánok.



Csernát Géza
Marosvásárhely
2005 április